

ביטאון
המורים
לערבית
ולאסלאם
مجلة المعلم

34

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית

אגף המפמרים
הפיקוח על הוראת הערבית והאסלאם

Editor

Irit Dosh-Weinberg

עורכת

אירית דוש-וינברג

Editorial Board

Shlomo Alon

Neomi Avivi-Weisblatt

Prof. Meir Bar-Asher

Yoram Meiron (Late)

Rafi Cohen

Michal Gafter

חברי המערכת

שלמה אלון

נעמי אביבי-וייסבלט

פרופ' מאיר בר-אשר

יורם מירון (ז"ל)

רפי כהן

מיכל גפטר

Graphics

Art Plus

גרפיקה

ארט פלוס

הוצאה לאור

מח' הפרסומים, משרד החינוך

Editorial Address

Journal of the Teachers

of Arabic and Islam

Ministry of Education

2, Devora Haneviah St.

Jerusalem 91911

כתובת המערכת

ביטאון המורים לערבית ולאסלאם

משרד החינוך,

הפיקוח על הוראת ערבית ואסלאם,

בניין לברם, רח' דבורה הנביאה 2

ירושלים 91911

Tel:

02-5603597

טל:

Fax:

02-5603596

פקס:

E-mail address:

shlomal@education.gov.il

דואר אלקטרוני:

iritdw@netvision.net.il

ISSN9985

גיליון זה מוקדש לזכרו של

יורם מירון

מחנך דגול, מורה מחונן, בעל ידע מופלג בערבית
וחבר מערכת הבטאון מראשית הופעתו.

תוכן עניינים

פתח־דבר | 13

אופקים – מאמרים ודברי עיון | 17

- פונדמנטליזם בימינו – ביהדות, בנצרות ובאסלאם | פרופ' חוה לצרוסי־פה | 19
- המסדר הצופי אל־נקשבנדיה באוזבקיסטאן (בצירוף תמונות) | נעמי בן־עמי | 32
- מוטיבים אסלאמיים בשיח הג'יהאד העולמי | שגיא פולקה | 52
- חלומות בהקיץ או אבחנות ממשיות?
- (הרהורים נוספים בנושא תועלת לימודי הערבית בארצנו) | יובל צמרת | 62
- משולחן העבודה של המפמ"ר לערבית ולעולם הערבים והאסלאם, שלמה אלון:
- מקומו של נגיב מחפוט' בתוכניות הלימודים ובספרי הלימוד להוראת ערבית בבתי־הספר העבריים | 67
 - מקומו של אדם הראשון בקוראן | 70
 - על צבעים וגוונים בקוראן | 74
 - על רצח וגאולת דם בקוראן | 76
- תגובה לרשימתו של שלמה אלון על הכעבה (גיליון 33) | מוסא אסעד עודה | 79

מורה דרך – הוראת הערבית והאסלאם | 81

- נאום מאת אלחג'אג' אבן־יוסף (אל)ת'קפי | תרגום לעברית: אליהו מנצור | 83
- נאום מאת טארק אבן־זיאד | תרגום לעברית: אליהו מנצור | 85
- הקדמה ומספר טקסטים קלאסיים מתוך החוברת: קטעים קלאסיים מתוך אלעקד אלפריד מאת אבן עבד רב־ה | עפרה הכהן ועפר אפרתי | 87
- סיור במוזיאון לאמנות האסלאם בירושלים | אורית לכר | 97
- הוראת סימני הכתב בחמישה חודשים – תוכנית ניסוי במחוז צפון | ניצה ווינסטון | 120

שפה כגשר תרבותי – תוכנית לימודים בערבית תקשורתית במחוז חיפה |
אביטל הולדנגרבר | 125

על קצה הלשון – מונחים וביטויים חדשים בשפת התקשורת המודרנית |
אירית דוש-וינברג | 129

עכבר ברשת – אתרי אתרנט | 137

מה התחדש באינטרנט בתחום הוראת הערבית ועולם הערבים והאסלאם? |
יוסי שדה | 139

בסימן קריאה – ביקורת ספרים | 147

'לחיות עם האסלאם – דת, תרבות, היסטוריה, אלימות וטרור ומקורות צמיחתו
של האסלאם היסודני של ימינו' של רפאל ישראלי | שלמה אלון | 149
'קולה של מצרים' של וירגיניה דניאלסון, בתרגום לעברית: חנה עמית-כוכבי |
רחל מור | 151

'האסלאם: מבוא קצר' של מירי שפר | דלית אטרקצי | 153
'זהויות במשחק כדורגל ערבי במדינה יהודית' של תמיר שורק | שלמה אלון | 156
'לדבר ערבית, חלקים ג'-ד" של יוחנן אליחי | הלל כהן | 158
'מוכר הספרים מקאבול' של אוסנה סירסטאד | דלית אטרקצי | 160

רשימת הכותבים

מדריכה ארצית ל'עולם הערבים והאסלאם' מפמ"ר ערבית ואסלאם מורה לערבית בתיכון שליד האוניברסיטה ובאוניברסיטה העברית, ירושלים מרצה באוניברסיטת בר אילן מורה לערבית ולמזרח תיכון בתיכון 'בליך', רמת גן מפקחת מחוז חיפה מורה ותיקה לערבית בגימנסיה העברית רחביה, במכללה ע"ש דוד ילין ובאוניברסיטה העברית מדריכה במחוז הצפון ומורה לערבית בבית-ספר 'גאון הירדן', נוה-איתן חוקר במכון טרומן באוניברסיטה העברית מורה לערבית ולמזרח תיכון בתיכון 'בליך', רמת גן כלת פרס ישראל למזרחנות לשנת 1993, האוניברסיטה העברית בירושלים מורה לערבית בתיכון 'גלילי', כפר סבא מתרגם ומפקח לערבית לשעבר מורה לערבית בתיכון אורט ע"ש גרינברג וממנהיגי הכת האחמדית עורך חדשות בכיר בקול ישראל בערבית מרצה באוניברסיטת בן גוריון מדריך לערבית בחינוך ההתיישבותי ומורה לערבית בתיכון 'מטררוסט', רעננה	אטרקצי' דלית אלון שלמה אפרתי עופר בן-עמי נעמה (דוקטור) דו-שוינברג אירית הולדנגרבר אביטל הכהן עפרה ווינסטון ניצה כהן הלל (דוקטור) לכר אורית לצרוסי-יפה חוה (ז"ל) מור רחל מנצור אליהו עודה מוסא אסעד צמרת יובל פולקה שגיא (דוקטור) שדה יוסי
--	---

الفهرس

مقدمة | 15

مقالات ودراسات | 17

- الأصولية في الوقت الراهن في ثلاث الديانات السماوية | حافا لزروس - يافي | 19
- الطريقة النقشبندية في أوزباكستان | نعمة بن عمي | 32
- الأفكار الإسلامية في خطاب الجهاد العالمي | بولكاسجي | 52
- أحلام يقظة أم تطلعات حقيقية؟ (المزيد من الخواطر عن جدوى تعليم العربية في بلادنا) | يوفال تسميريت | 62

من طاولة المفتش العام للغة العربية وعالم العرب والإسلام | شلومو ألون:

- نجيب محفوظ في منهاج اللغة العربية في المدارس العبرية | 67
- مكان آدم في القرآن | 70
- الألوان في القرآن | 74
- القتل والثأر في القرآن | 76

رد فعل على مقال ألون شلومو حول الكعبة (عدد ٣٣) | عودة موسى أسعد | 79

تعليم اللغة العربية والإسلام | 81

- خطبة الحجاج بن يوسف الثقفي | ترجمة: إياهو منصور | 83
- خطبة طارق بن زياد | ترجمة: إياهو منصور | 85
- مقدمة من كراسه: مقتطفات أدبية من كتاب العقد الفريد لابن عبد ربه | عوفراهاكوهين وعوفير أفراي | 87

جولة تعليمية في متحف الفن الإسلامي في القدس | أوريت لآخير | 97

تعليم الخط العربي خلال خمسة أشهر — مشروع في لواء الشمال | نيتسا ونستون | 120

اللغة- جسر ثقافي — عرض برنامج لتعليم اللغة العربية في لواء حيفا |
أفيتال هولدينجر ابر | 125

على طرف اللسان - زاوية اللغة العربية المعاصرة | إيريت دوش - فينبرج | 129

مواقع على الإنترنت | 137

مستجدات شبكة الإنترنت في تعليم اللغة العربية وعالم العرب والإسلام |
يوسي ساديه | 139

زاوية الكتب | 147

الحياة والإسلام — دين وثقافة وتاريخ وعنف وإرهاب ومصادر نمو الإسلام الأصولي في الوقت
الراهن لرفائيل يسرائيلي | شلومو ألون | 149

"صوت" مصر لفيرجينيا دانييلسون بترجمة للعبرية لحانا عميت — كوخافي |
راحيل مور | 151

الإسلام : مقدمة قصيرة لميري شيفير | دليت أطرقيجي | 153

هويات في لعبة كرة قدم عربية في دولة يهودية لتمير سوريك | شلومو ألون | 156

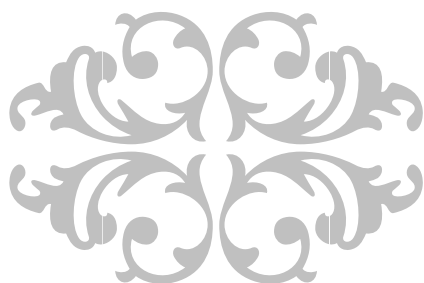
التكلم بالعامية ، الجزء الثالث والرابع ليوحنا إيلحاي | هليل كوهين | 158

بائع الكتب من كابول لأوسانا سييرستاد | دليت أطرقيجي | 160

قائمة المشتركين في كتابة هذا العدد

- أطرقجي دليت
ألون شلومو
أفراطي عوفير
- مرشدة قطرية لعالم العرب والإسلام
المفتش العام للغة العربية وعالم العرب والإسلام
معلم اللغة العربية في مدرسة الجامعة العبرية الثانوية وفي
الجامعة العبرية
- بن عمي نعمة ، (دكتور)
بولكا سجي (دكتور)
تسميريت يوفال
دوش - فينيرج إيريت
- محاضرة في جامعة بار- إيلان
محاضر في جامعة بن- غوريون
محرر الأنباء في صوت إسرائيل باللغة العربية
معلمة اللغة العربية في مدرسة «بليخ» الثانوية ،
رمات- غان
- ساديه يوسي
عودة موسى أسعد
كوهين هليل ، (دكتور)
لاخير أوريت
- مرشد في لواء الوسط الزراعي ومعلم اللغة العربية في
مدرسة «مترو- ويست» الثانوية ، رعانانا
معلم اللغة العربية في مدرسة «أورط چرينبرج ،
كريات- طفعون ومن رؤساء الطائفة الأحمدية
محاضر في الجامعة العبرية في القدس
معلمة اللغة العربية في مدرسة «بليخ» الثانوية ،
رمات- غان
- لزاروس - يافي حافا (بروفسور) (المرحومة)
منصور إلياهو
مور راحيل
- الفائزة بجائزة إسرائيل للاستشراق سنة ١٩٩٣
شاعر ومترجم والمفتش المسبق لتعليم اللغة العربية
معلمة اللغة العربية في مدرسة «هرتسوج» الثانوية ،
كفار سابا
- معلمة مسابقة للغة العربية في مدرسة «رحافيا» الثانوية
وكلية «دافيد يلين» والجامعة العبرية
مفتشة اللغة العربية في لواء حيفا
مرشدة في لواء الشمال ومعلمة اللغة العربية في
مدرسة «جيؤون هايردين» ، نافيه إيتان
- هكوهين عوفرا
هولدينجراير أفيتال
ونستون نيتسا

פתח-דבר

הגיליון ה-34 של הביטאון מביא בפני הקוראים את פרי עבודתם של חוקרים, של אנשי אקדמיה ושל מורים.

בראשיתו מאמרה של פרופ' חוה לצרוס-יפה (ז"ל) הודן בפונדמנטליזם בשלוש הדתות המונותאיסטיות, בעולם המודרני של ימינו. מאמרה של ד"ר נעמי ברעמי מביא את סיפורו של המסדר הצופי הנקשבנדי באוזבקיסטן, בצירוף התרשמות אישית של הכותבת ותמונות מביקורה במקום.

ד"ר שגיא פולקה מקבץ את המושגים האסלאמיים הערביים שבהם משתמש אוסאמה בן-לאדן במסע התעמולה והטרור שהוא מנהל נגד המערב ומנהיגי ערב, ודן בהם.

יובל צמרת שואל במאמרו האם מערכת החינוך השכילה לפתח כלים לשוניים-דידקטיים להנחלת השפה הערבית בקרב דוברי העברית. שלמה אלון, מפמ"ר לערבית ולעולם הערבים והאסלאם, נזכר בפגישותיו עם נגיב מחפוט' ומציין את החשובות ביצירותיו של הסופר המנוח, הנלמדות בערבית בבתי הספר העבריים. רשימות אחרות, פרי עטו, סוקרות נושאים מספר המופיעים בקוראן: מקומו של האדם הראשון, הצבעים ותפקידם, וכיצד באים לידי ביטוי בקוראן הרצח וגאולת הדם. בצמוד לרשימות אלה מובאת בכתב יד מעוצב תגובתו של מוסא אחמד עודה לרשימתו של שלמה אלון על הכעבה (מגיליון מס' 33).

בפרק מורה דרך מובאים רעיונות חדשים וכלים פדגוגיים להוראת הערבית בבתי הספר העבריים.

בתחום הערבית הקלאסית, מובא המקור, בצד התרגום של אליהו מנצור, לשני נאומים ידועים מן הקלאסיקה הערבית, של אלחג'אג' אבן-יוסף (אל)ת'קפי מול אנשי כופה, ושל טארק אבן-זיאד לפני כיבוש גיברלטר. עופרה הכהן ועופר

אפרתי מציגים בהקדמה ללקט הטקסטים הקלאסיים את ספרו הידוע של אֶבְן עֶבְדֵּן רֵבָה: אלֶעָקֵד אלֶפְרִיד, ואורית לֵכר מציעה סיור לימודי במוזיאון האסלאם בירושלים, תוך הדגשת אישיותו של הנביא מוחמד ולימוד מושגים הקשורים בעיקרי האסלאם.

בתחום הערבית המודרנית ניצה וינסטון בשם צוות מחוז הצפון מציגה דרך להאצת הוראת סימני הכתב הערבי בחודשים ספורים, שנוסחה בהצלחה במחוז הצפון, ואביטל הולדנגרבר מציגה ניסיון חינוכי-לשוני חדש להוראת הערבית התקשורתית בבתי הספר במחוז חיפה. בסוף הפרק, בפינת הלשון הערבית המתחדשת, מוצגים על ידי אירית דושׁוֹינברג מושגים וביטויים חדשים מן התקשורת האלקטרונית ומן העיתונות הכתובה.

במדור **עכבר ברשת**, סוקר יוסי שדה את האפשרויות המגוונות לשימוש ברשת האינטרנט בנושא הוראת השפה הערבית ועולם הערבים והאסלאם. בסקירתו הוא מדגיש את החידושים בתחום.

מדור **בסימן קריאה** מביא ספרים העוסקים באסלאם, בחייה של אֵם כְּלָתוֹם, בלימוד הערבית המדוברת בלהג הפלסטיני, בכדורגל ערבי במדינת ישראל ובסיפורו של בעליה של חנות ספרים בקאבול, בירת אפגניסטן. אנו שבים ומזמינים את ציבור המורים לשלוח אלינו מאמרים ומערכי שיעור (רצוי בדואר האלקטרוני או מודפסים ובצירוף דיסקט) לכתובת הבאה:

שלמה אלון, מפמ"ר ערבית ועולם הערבים והאסלאם
מערכת ביטאון המורים לערבית ולעולם הערבים והאסלאם

משרד החינוך

ירושלים, 91911

טל: 02-5603597

פקס: 02-5603596

דואר אלקטרוני: shlomal@education.gov.il

iritdw@netvision.net.il

אירית דושׁוֹינברג

עורכת הביטאון

مقدمة

يشكل العدد الأربعة والثلاثون نتائج عمل أساتذة جامعيين ومعلمين خبراء من كل أنحاء البلاد. في بداية العدد يتناول مقال البروفسور حوا لزروس - يافي الأصولية في الوقت الراهن في ثلاث الديانات السماوية مثلما تتمثل في الوقت المعاصر. من جهة أخرى يوجد عرض الطريقة النقشبندية في أوزباكستان نتيجة للقيام بجولة الدكتور نعمة بن عمي في بلاد أوزباكستان. يمثل الدكتور سجي بولكا مصطلحات إسلامية توجد في خطاب الجهاد العالمي مؤخرًا. ويسأل يوفال تسميريت في مقاله إذا نجح الجهاز التعليمي في إسرائيل أن يطور مواد لغوية — تعليمية لتدريس اللغة للتلاميذ ناطقي اللغة العبرية. شلومو ألون، المفتش العام لتعليم اللغة العربية وعالم العرب والإسلام، يقدم ذكرياته من ثلاث لقاءاته مع الأديب المصري العظيم نجيب محفوظ ومكانة إنتاجه الأدبي في منهاج اللغة العربية في المدارس العبرية، بالإضافة إلى ذلك يعرض كلاً من المواضيع في القرآن: مكانة آدم والألوان الموصوفة والقتل والثأر. كما يوجد بخطّ رائع رد فعل السيد عودة موسى أسعد على مقال ألون شلومو حول الكعبة (عدد 33).

في الفصل الثاني الذي يعرض آلات وطرقاً جديدة حديثة لتعليم اللغة العربية والإسلام توجد لمصلحة المعلمين والطلاب خطبة الحجاج بن يوسف الثقفي وخطبة طارق بن زياد بترجمة رائعة لإلياهو منصور ومن جهة أخرى عوفرا هكوهين وعوفير أفراتي يعرضان في مقدمتهما لكراسة لتعليم الحديث الشريف في المدارس الثانوية الكتاب المعروف «العقد الفريد» لأبن عبد ربه. وتعرض أوريت لاخير جولة تعليمية في متحف الفن الإسلامي في القدس، وبواسطة المعرض يتعرف الطلاب إلى شخصية النبي محمد وأعماله ويتعلمون مصطلحات تتعلق بأركان الإسلام خاصة. كما تعرض نيتسا ونستون منهاج لتعليم الخط العربي خلال خمسة أشهر حسب مشروع تجريبي جرى في لواء الشمال. أما أفيتال هولدينجرابر، مفتشة لواء حيفا، فهي تعرض برنامجاً جديداً لتعليم اللغة العربية الاتصالية في اللواء.

في زاوية اللغة العربية المعاصرة توجد قائمة مصطلحات أخرى من اللغة العربية المعاصرة المستعملة في شتى وسائل الإعلام، جمعت المصطلحات من الصحف والإنترنت إيريت دوش - فينبرج.

في فصل "مواقع على الإنترنت" يعرض يوسي ساديه مستجدات شبكة الإنترنت في تعليم اللغة العربية وعالم العرب والإسلام.

في زاوية الكتب توجد عدة انتقادات لكتب تتناول الإسلام وحياة أم كلثوم وتعليم اللغة العامية في إسرائيل ولعبة كرة القدم العربية في دولة إسرائيل وكتاب يتناول سيرة حياة صاحب مكتبة في عاصمة الأفغانستان كابول.

نعود ونلح عليكم، جمهور أساتذة اللغة العربية في المدارس العبرية، بأن تفضلوا وتكرسوا من وقتكم لتقديم مواد تدريسية ومقالات تربوية إلى الأعداد المستقبلية لمجلتنا.

وزارة التربية والتعليم

القدس، 91911

مع عاطر التحيات،

إيريت دوش - فينبرج

محررة المجلة